

ادامه از صفحه ۱۳

ناکارآمدی ۹۵درصدی اعدام قاچاقچیان

وقتی نشاط دوم خرداد رخ داد و آقای خاتمی با رأی بالا انتخاب شد، آخر سال ۷۷ نظرسنجی را تکرار کردیم که امید به آینده در جوانان به بیش از ۸۰ درصد رسیده بود؛ یعنی اگر جامعه به سمت نشاط، شادابی و مشارکت برود، فعالیت ثمن‌ها و ان‌جی‌اوها، خودبه‌خود ظرفیت‌ها را بالا می‌برد. پس جذایت اقتصادی و جدی‌بودن تقاضا دو روی یک سکه‌اند. پدیده سوم پیامدهای آسیبی و فاجعه‌بار است؛ یعنی می‌بینیم بعد از انقلاب با تکراری‌تا الان حدود ۱۸، ۱۹میلیون فرد را دستگیر کرده و به زندان برده‌ایم که ۷۰ درصد این دستگیری‌ها مستقیم و غیرمستقیم مربوط به مواد مخدر بوده‌اند که این آمار فاجعه است. اگر مواد مخدر در کشور نباشد و بودجه سازمان زندان‌ها هزار میلیارد تومان باشد، با ۲۰۰ میلیارد تومان حل می‌شود. خب این خسارت است. آمار ایدز در کشور که به‌صورت پنهان بیش از ۱۱۰هزار نفر و به صورت رسمی ۳۷ هزار نفر است، بیش از ۸۰ درصد مستقیم و غیرمستقیم مربوط به مواد مخدر است. اگر این مورد نباشد، خیلی از جنایت‌ها و جرائم خردها و زدئی‌ها کم می‌شود. در مقطع زمانی ۶۸ تا ۷۴ و حتی تا ۷۹، در شرق کشور بالغ‌بر ۱۲هزار مورد گروگان‌گیری داشتیم که ۹۹ درصد گروگان‌گیری‌ها از سمت قاچاقچیان و مربوط به مواد مخدر بودند. در خانواده‌هایی که مثلا به مواد مخدر هست، آمار طلاق بالایی دارند؛ حتی با معاون سازمان ملل در مقطعی که بحث کردم (آقای کاستا) می‌گفت در اروپا هم دو عامل بنیادی علت گرایش جوانان به سمت مواد مخدر صنعتی است؛ یکی فروپاشی نهاد خانواده و دوم تضعیف باورهای دینی. حتی دین مسیحیت هم در اروپا می‌تواند باعث شود جوانان از مواد مخدر دور شوند. ستاد درست شد که در عرض چهار سال مشکل مواد مخدر را حل کند، اما الان این ستاد ۳۰ ساله شده است. این ساختار ناکارآمد است و ۸۰ درصد رها شده است؛ باید به سازمان ملی متولی پاسخ‌گو با همان جایگاه موردنظر رهبری تبدیل شود. به سازمان ملی زیر نظر رئیس‌جمهور، در کنارش شورای‌عالی هماهنگ‌کننده نه شورای‌عالی‌که تقسیم کار کند، رئیس این سازمان باید پاسخ‌گو باشد. حتی در مجلس اخبار گفته‌اند به وزارت تبدیل شود. بنابراین باید مجموعه پاسخ‌گو ایجاد کنیم. دبیر خدایم هیچ‌گاه پاسخ‌گو نبوده است.

۲۱ تعداد معندان آماری در دست دارید؟

طبق تحقیق انجام‌شده در ۲۰ سال از سال ۵۷ تا ۷۷ به‌طور متوسط میزان رشد صومرف‌صرف سالانه مواد مخدر سالانه هشت درصد بوده است، آن زمان نرخ رشد جمعیت ۶/۶٪ بوده یعنی هر ۱۲ سال اعتیاد در کشور دو برابر شده و میزان رشد مصرف بیش از سه برابر نرخ رشد جمعیت، یعنی هشت درصد بود. در سال ۸۳ طبق شیوع‌شناسی انجام‌شده دومیلیون و ۵۰۰هزار نفر معتاد قطعی به دولت هشتم تحویل داده شد و در سال‌های ۸۵ تا ۹۵ به دومیلیون و ۸۰۰هزار نفر رسیده است. درصورتی‌که یقینا ۲۰۰، ۸۰۰ هزار نفر اضافه شده، یک هفته قبل از انتخابات سال ۹۶ مصاحبه‌ای با روزنامه همشهری داشتم و گفتند صادقانه بگویید در دوره چهار ساله از ۹۲ تا ۹۶ از صد نمره به ستاد چند نمره می‌دهید؟ گفتم اگر بخواهم از صد نمره، ۲۰ به‌دم زیاد است. الان هم باز ۱۲ زیاد است. از اول دبیر کل بنامه و ستاد در مجموع از لحاظ مدیریت، شاخص‌های برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی، نظارت، کنترل، کاهش نرخ بروز، کاهش نرخ رشد اعتیاد قطعا از صد نمره همان ۲۰ هم زیاد است. خسارت اقتصادی مواد مخدر نسبت به زمان دبیر ک‌لی من تغییر کرده است. در سال ۸۳، ۱۲ میلیارد دلار خسارت اقتصادی برای من بنیای ثواب آن زمان گفتیم بیش از ۱۰هزار میلیارد دلار بود. این اقتصاد داریم. جدیدا دانشگاه شهید بهشتی پژوهشی با عنوان اقتصاد مواد مخدر انجام داده که اعلام نشده است. یک بار آقای دکتر رحمانی‌فضلی اعلام کرد اقتصاد مواد مخدر سالانه در ایران ۱۵۰هزارمیلیارد تومان است. چند روز قبل دکتر رستم ندی، رئیس سازمان اجتماعی وزارت کشور اعلام کرد ۱۷۰ هزار میلیارد تومان است. من هنوز آن مستندات را ندیده‌ام از سال ۸۳ تاکنون حتی میانگین سالی شن یا هفت درصد هم اضافه شده باشد، الان حداقل ۲۵ میلیارد دلار خسارت اقتصادی است.

۲۲ شما با حذف اعدام قاچاقچیان مواد مخدر موافق‌اید؟

خودم دنبال این کار بودم. در سه سال گذشته (۹۴-۹۶) یکی از کارهای جدی من در مجمع به‌عنوان رئیس کمیته مستقل مبارزه با مواد مخدر تلاش در این راستا بود. اعدام‌های ناشی از مواد مخدر یک آسیب است. در گذشته حتی از سوی سازمان زندان‌ها در مقطعی تحقیق شده که اگر این اعدام‌ها نتیجه‌بخش بود؛ امروز نباید شاهد چنین وضعیتی می‌بودیم. بیش از ۹۵ درصد اعدام‌ها ناکارآمد بوده و به‌جز متلاشی‌کردن خانواده‌ها و اینکه خانواده‌ها درده‌های دیگر درگیر قاچاق شدند، دست‌آورد دیگری نداشته است. در واقع جوانان محکم‌کننده مواد مخدر اعدام شده‌اند. وگرنه حتی یک درصد قاچاقچی اصلی در بین اعدام‌ها بوده و باعث نارضایتی می‌شود. تصمیم ما بین بد و بدتر بود. بدترش این بود که اعدام‌ها ادامه داشته باشد، بدش این بود که اعدام‌ها قطع شود و به قاچاقچیان اصلی بپردازیم. چنین نشست و گفتارنش برگزار کردم الحمدلله صحبت‌ها به مجلس و قوهقضائیه رسید. الان یکی از معضلات قوه‌قضائیه همین پرونده‌هاست که بیش از ۱۶، ۱۵میلیون پرونده قضائی است که درصد زیادی مربوط به جرائم مرتبط با مواد مخدر است.

politics@sharghdaily.ir

شرق، زینب اسماعیلی: ایران با چهار کشور همسایه خزر بر سر مثن کنوانسیون رژیم حقوقی این دریاچه هنوز به تفاهم کامل نرسیده است. یک مقام آگاه به «شرق» خبر داده که بین پنج کشور بر سر چند جمله در متن کنوانسیون اختلاف وجود دارد. این باید در شورای عالی امنیت ملی تصویب شود. به نظر می‌رسد این تصویب بدون لحاظ‌کردن مقامات عالی کشور نیز نخواهد بود. ابراهیم رحیم‌پور، پوتین، رئیس‌جمهوری این کشور ارائه شده است. یک مقام آگاه در این زمینه به «شرق» گفت «متون فارسی و روسی متن توافق آماده شده ولی در ترجمه انگلیسی توافق که متن مرجع محسوب می‌شود، تفاوت معانی وجود دارد. در چند جمله هنوز اختلاف وجود دارد. از همین رو، هنوز متن انگلیسی کنوانسیون رژیم حقوقی خزر نهایی نشده است». بر این اساس می‌توان نتیجه‌گیری کرد متنی که برای تأیید ولادیمیر پوتین به دفتر او ارسال شده، به زبان روسی بوده.

آقای پوتین موافق است

روز گذشته خبرگزاری فارس در بیشکک به نقل از روزنامه روسی «کامرسانت» گزارش داد که چندی‌قبل متن کنوانسیون حقوقی دریای «خزر» در یکی از سایت‌های دولتی روسیه منتشر ولی پس از ۲۰ دقیقه حذف شد. پیام اصلی کنوانسیون این بود که دولت روسیه این سند را تصویب و آن را به دفتر ریاست‌جمهوری برای تأیید ارائه کرده است. علاوه بر این گفته شده که برنامه فعلی نسخه نهایی نیست و پس از مذاکرات با وزرای امور خارجه کشورهای مذکور تغییراتی ایجاد می‌شود اما در حال حاضر دولت روسیه آن را قبول کرده است. چند روز گذشته رسانه‌های روسی گفته بودند دیمیتری مدوف، نخست‌وزیر روسیه هم این صوبه پیشنهادی را امضا کرده و این سند در پورتال اخبار حقوقی روسیه منتشر شده است. در متن مصوبه خاطرنشان شده که پیش‌نویس کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر از سوی وزارت خارجه روسیه ارائه شد و در سازمان‌های اجرائی فدرال روسیه مورد موافقت قرار گرفت و هماهنگی‌های اولیه درباره آن با چهار کشور دیگر ساحلی خزر شامل ایران، قزاقستان، ترکمنستان و جمهوری آذربایجان انجام شده است. زمان پیش‌بینی‌شده جدید برای نهایی‌کردن متن کنوانسیون رژیم حقوقی خزر، تابستان امسال در بندر اکتاوای قزاقستان است تا جلسه سران خزر

برگزار شده و متن توسط سران پنج کشور ساحلی خزر امضا شود. اما پیش از آن باید مراحلی در ایران طی شود. در صورتی که اختلافات موجود بر سر چند جمله در متن انگلیسی خزر بین ایران و دیگر همسایگان شمالی رفع شود، متن کنوانسیون باید در شورای عالی امنیت ملی تصویب شود. به نظر می‌رسد این تصویب بدون لحاظ‌کردن مقامات عالی کشور نیز نخواهد بود. ابراهیم رحیم‌پور، نماینده ایران در مذاکرات خزر پاییز سال گذشته بعد از آخرین جلسه وزرای خارجه در مسکو در گفت‌وگویی به «شرق» گفته بود «بعد از جلسه آخری که هیئت ایرانی از مسکو برگشت، گزارش کار را برای مقامات عالی فرستادیم. درحال‌حاضر، این موضوع در داخل کشور در حال مطالعه و بررسی است. گاهی یک کلمه یا یک ویرگول یا نقطه را باید جابه‌جا کنیم، پس کارهایی از این قبیل را باید انجام دهیم». او در مورد متن تدوین‌شده کنوانسیون نیز گفته بود «یک تفاهم کلی صورت گرفته، ولی جمله‌بندی‌هایی که ما باید در موردش نظر بدهیم و مقامات داخلی‌مان قبول کنند، باقی مانده و درواقع در حال انجام کارهای فنی‌اش هستیم. ممکن است در آن قسمت‌ها هم چانه‌زنی کنیم».

ماجرای انتقال گاز

فارس به نقل از کامرسانت در مورد محتوای متنی که برای تأیید پوتین ارسال شده، گزارش داده که «اجازه ایجاد خطوط لوله در دریا بدون موافقت همه کشورهای حوزه خزر موضوع اصلی این کنوانسیون است. این تصمیم به ترکمنستان و آذربایجان برای ایجاد خط لوله برای انتقال گاز کمک می‌کند. قوانین ساخت لوله‌های انتقال گاز در دریای خزر به طور گسترده توضیح می‌دهد که اجازه همه کشورها برای این پروژه‌ها لازم نیست و

سیاست

کنوانسیون رژیم حقوقی خزر، مردادماه امضا می‌شود

اختلاف بر سر چند جمله در متن کنوانسیون خزر

تنها موافقت کشورهای حاضر در آن کافی است». پیش‌تر معاون وزیر خارجه ایران در این مورد به ایسنا توضیح داده بود «در بحث کنوانسیون دریای خزر پنج موضوع باقی‌مانده وجود داشت، موضوع اول عبور خط لوله گاز از بستر این دریاست. مثلا ترکمنستان از طریق خط لوله‌های احداث‌شده به چین، روسیه و ایران گاز صادر می‌کند که البته صادراتش به ایران و روسیه تاحدودی قطع شده و آنها نیاز دارند به جمهوری آذربایجان لوله‌کنشی کنند که از طریق آن بتوانند به اروپا گاز ارسال کنند. ما با این موضوع مخالف نیستیم ولی در این زمینه حساسیت محیط‌زیستی داریم و در تلاش هستیم که روند در این قضیه به نحوی باشد که هیچ نوع تعرضی به استانداردهای زیست‌محیطی این منطقه نشود. در مورد این موضوع مذاکرات خوبی صورت گرفته و به نتایج خوبی دست پیدا کرده‌ایم». همچنین بندهای مربوط به ممنوعیت حضور نظامیان کشورهای دیگر در دریای خزر نیز در این کنوانسیون مطرح شد. در این سند با اشاره به اینکه این کنوانسیون طبق قوانین سازمان ملل متحد و حقوق بین‌المللی تهیه شده، بر تعلق دریای خزر به همه کشورها تأکید شده است. بنابراین از دریای خزر باید با اهداف صلح‌آمیز استفاده و منابع طبیعی آن بر اساس قوانین محیط‌زیستی استخراج شود.

ایران امضا می‌کند بدون تحدید حدود

تدوین کنوانسیون خزر در حالی ۲۰ سال به طول انجامیده که هنوز متن مورد بحث تمام مسائل مرتبط با رژیم حقوقی خزر را دربر نمی‌گیرد. یک موضوع مهم بلاتکلیف‌مانده در این بین، بحث تحدید حدود بین پنج کشور است که هنوز به توافقی بین پنج طرف نرسیده‌اند. یک مقام نزدیک به تیم مذاکره‌کننده خزر در این مورد به

ادامه از صفحه اول

دوچندجانبه‌گرایی منطقه‌ای

مثلا تداوم همکاری ایران، روسیه و ترکیه در «روند آستانه» و کنفرانس سران کشورها در سوچی و آنکارا، بر اساس یک منطق ساده اجماع سیاسی داخلی برای منافع ژئوپلیتیک (حفظ ثبات) و در سایه آن منافع اقتصادی (تبادلات و جریان سرمایه‌گذاری‌ها) است. آنها درک می‌کنند که همکاری این سه کشور بر محور حفظ تمامیت ارضی و تقویت نهادی‌های دولت (state) در سوریه، برای تأمین امنیت و منافع ملی آنها ضروری است. همین مسئله از سوی اکثریت جریان‌های سیاست داخلی آنها نیز حمایت می‌شود. یا برجام در نتیجه تغییر گفتمان داخلی و اجماع سیاسی برای کسب منفعت اقتصادی ناشی از رفع تحریم‌های بین‌المللی و حل یک معضل استراتژیک سیاسی با غرب در کشورمان شکل گرفت. حتی بعضی معتقدند مخالفت فزاینده و همه‌جانبه سعودی‌ها با ایران در منطقه، بیشتر با هدف تثبیت قدرت سیاسی داخلی محمد بن‌سلمان، ولیعهد عربستان و ایجاد اجماع سیاسی برای شکل‌دهی ساختار جدید قدرت سعودی است و اینکه تا این اتفاق نیفتد، احتمال اینکه هرگونه تعاملی با ایران در حل مسائل منطقه‌ای صورت گیرد، بسیار کم است. از سوی دیگر، اضطراب ژئوپلیتیک و بروز تهدیدات نوظهور امنیتی، مثل داعش) هم کشورها را به سمت تقویت سیستم‌های ملی سوق داده است. اکنون دولت‌ها و ملت‌ها درک جدید و پویایی از تأثیرات تحولات منطقه‌ای و جهانی بر سرنوشت و آینده خود دارند. در واقع، مفهوم جنگ و دفاع از خود، رقابت‌های ژئوپلیتیک، دستیابی به ثبات و شیوه رشد اقتصادی در گفتمان‌های سیاست داخلی تغییر کرده و سمت‌ها از دولت‌های خود مسئولیت بیشتری از لحاظ برقراری ارتباط ملی، رفاه اقتصادی و برقراری امنیت طلب می‌کنند. این سبب می‌شود که دولت‌ها با یک نگاه ملی چنین مفاهیمی را در حوزه سیاست‌گذاری عملیاتی کنند. پیدایش مفهوم «امنیت گسترده» در شرق و غرب مدیترانه در نگاه اروپایی و ضرورت پیشگیری از تهدیدات مربوط به تروریسم، تداوم بحران‌ها و سیل پناهندگان با مشارکت دولت‌های منطقه از همین زاویه اهمیت می‌یابد. بر مبنای همین رویکرد، اروپا خواهان حفظ برجام و مشارکت ایران در نظم جدید منطقه‌ای و به تبع آن پرهیز از یک منازعه جدید بین ایران و آمریکا در حوزه همسایگی خود است. در این شرایط، کارآمدترین راهبرد سیاست خارجی ایران برای توسعه اقتصادی و

اشک و غرور

ایران الان با امتیازات بهتری مسافر مرحله بعدی جام جهانی شده بود. بازیکنان ایران برای چیزی نزدیک به ۱۰ دقیقه در زمین ایستاده از سوی تماشاگران تشویق شدند. رؤیایشان به پایان رسیده بود، اما ترسیم رؤیای جدیدی را در سر پروراندند. ایران با جهانپخش و امید یکی از بهترین جام‌های جهانی‌اش را تجربه کرد. از فوتبال دنیا احترام دید و بعد دوباره مسافر خانه شد. شبیه یک رؤیا بود، نه از آن رؤیاهای که دست‌نیافتنی باشد؛ ملی‌پوشان ایرانی شگفتی‌ناپذیر در جام جهانی را برابر مراکش برد؛ برای اولین‌بار در تاریخ بود که توانست

«شرق» می‌گوید: «در متن تفاهم‌شده فعلی خزر نیز بحث تحدید حدود وجود ندارد، بلکه تحدید حدود بعدا در مذاکرات مستقلی مورد بحث قرار می‌گیرد و موافقت‌نامه جداگانه‌ای نیز خواهد داشت». موضوع تحدید حدود به زبان ساده همان بحث سهم سرزمینی از خزر است که با توجه به شرایط جغرافیایی این دریاچه به صورت مساوی تقسیم نخواهد شد. ایران در این بین با توجه به شکل جغرافیایی مقعر و نداشتن هیچ جزیره یا پهنه آبی دیگری، سهم کمتری نسبت به دیگر شرکا خواهد داشت و این جزء پیچیدگی‌های بحث سرزمینی در مذاکرات خزر است. ایران در حالی به فرمول مدنظر همسایگان بر سر بحث «تحدید حدود» گردن نهاده که روسیه و قزاقستان موضوع تقسیم را بین خودشان نهایی کرده‌اند؛ «روسیه با وسعت ۱۷ میلیون کیلومترمربع در جریان توافقی که بین این کشور و قزاقستان در صورت دوجانبه انجام شد، سهمش از بستر و زیربستر این دریا حدود ۱۸ درصد و قزاقستان حدود ۳۲ درصد در نظر گرفته شده است». معاون وزیر خارجه پیش‌تر به ایسنا توضیح داده بود که «در مورد تحدید حدود که دربرگیرنده موضوع بستر و زیربستر دریاست، بین روس‌ها و قزاق‌ها، قزاق‌ها و ترکمنستانی‌ها و همچنین بین روس‌ها و آذری‌ها توافقات کلی صورت گرفته است.

آنچه در این زمینه می‌ماند مسائل مربوط به ایران با کشورهای ترکمنستان و جمهوری آذربایجان و همچنین دو کشور ترکمنستان و جمهوری آذربایجان با یکدیگر است». با همه این اوصاف، کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر از مقدمه تا مؤخره آن حاوی ۲۳ ماده است که برخی از این ماده‌ها، حدود ۱۵ بند دارند. تاکنون ۴۹ جلسه گروه کاری در سطح معاونان وزیران امور خارجه پنج کشور ساحلی دریای خزر تشکیل شده است و قرار بوده اجلاس پنجاهم قبل از اجلاس سران در تهران برگزار شود. وزیران امور خارجه نیز تاکنون در هفت جلسه در این ارتباط رایزنی و گفت‌وگو کرده‌اند. قرار بود پنجمین جلسه سران کشورهای ساحلی دریای خزر در خردادماه در قزاقستان برگزار شود، ولی به دلیل اختلافاتی که بین اعضا در مورد کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر وجود داشته، این اجلاس به تاریخی جدید در تابستان موکول شود؛ ۱۲ اگوست (۲۱ مرداد) بندر اکتاوای قزاقستان.

تولید امنیت، گرایش به «دو و چندجانبه‌گرایی» منطقه‌ای با تکیه بر منابع مستقل قدرت ملی است. مفهوم «اتصال منطقه‌ای» (re-gional connectivity) هم در حوزه رشد اقتصادی و هم در حوزه

سیاسی-امنیتی برای کشورمان به‌تدریج حائز اهمیت بیشتری می‌شود. نخست، در حوزه رشد اقتصادی، تقویت روابط دوجانبه یا سه‌جانبه اقتصادی در حوزه همسایگی از طریق گسترش اتصالات شبکه‌های جاده‌ای، ریلی، هوایی و مالی و تجارت دوجانبه از طریق پول ملی برای انتقال و صدور نیروی کار، سرمایه و تولیدات ملی حائز اهمیت است. در این رویکرد جدید، منطق جغرافیا و اتصال سرزمینی و تاریخی برای استفاده بهینه از منابع قدرت ملی برای رشد و توسعه اقتصادی اهمیت بیشتری می‌یابد. جبر جغرافیایی و تاریخی-فرهنگی کشورمان را در مرکز اتصال پنج زیرسیستم مهم منطقه‌ای، یعنی منطقه شامات، قفقاز، آسیای مرکزی، آسیای جنوبی و خلیج فارس قرار داده است. ایران می‌تواند نقطه ادغام اقتصادی و تجارت‌های کوچک‌تر بین بنادر دریای سیاه و خلیج فارس و جذایت تبادلات اقتصادی و توریسم برای روسیه، ترکیه و کشورهای قفقاز و بنادر غرب دریای سیاه با بلغارستان و رومانی و مجموعه اروپای شرقی باشد. اتصال ریلی و زمینی با عراق، سوریه و لبنان تا مدیترانه یک مسیر دیگر ادغام اقتصادی، فرهنگی-سیاسی است. تبادلات اقتصادی و انرژی زمینی و دریایی در حوزه خزر و آسیای مرکزی و افغانستان و اتصال آنها با کشورهای آسیای جنوبی یعنی پاکستان و هند و هم‌زمان تجارت‌های دوجانبه با کشورهای حوزه خلیج فارس مثل عمان، قطر و کویت که دیدگاه متعادلی نسبت به روابط با ایران دارند، همگی در قالب استفاده صحیح از ظرفیت اقتصادهای محلی برای رشد اقتصادی کشورمان لازم‌اند. اتصال منطقه‌ای و شبکه‌ای ایران با اقتصادهای محلی در قالب تبادلات ملی دوجانبه یا سه‌جانبه این فضا را به کشورمان می‌دهد که جایگاه ژئوپلیتیک و ثبات‌ساز خود را در حوزه همسایگی و مجاورت جغرافیایی خود قوی کند. همین تحول سبب می‌شود تا جایگاه استراتژیک ایران در یک قالب چندجانبه‌گرای سیاسی بیشتر مورد توجه اروپا و آمریکا و ترکیه

در غرب، روسیه در شمال، چین و هند در شرق و مجموعه کشورهای حوزه خلیج فارس و شمال آفریقا در جنوب قرار گیرد. تنها یک «ایران قوی از درون» با شبکه قوی اتصال منطقه‌ای که اقتصاد خود را از حالت روزمرگی فعلی دراورده و جنبه استراتژیک به آن بدهد، قادر به حضور کارآمد در بازی‌های بزرگ ژئوپلیتیک با بهره‌برداری از برتری جغرافیایی خود در منطقه خواهد بود.

بازی نخستش را ببرد.ایران برابر اسپانیا با ماتادورهای نامی‌اش جنگید و فقط به «اتفاق» بازی را واگذار کرد. سرانجام ایران یک امتیاز از قهرمان اروپا گرفت و خودش را چهار امتیازی کرد؛ آن هم برای اولین‌بار در تاریخ. ایران در آستانه این بود که برای اولین‌بار در تاریخ مسافر مرحله حذفی جام جهانی شود، ولی که «بیرون پا»، یک «بغل تور» و چندین قطره اشک نصیبش شد تا رؤیای دست‌یافتنی‌اش، ناباورانه از چنگش برود. شبیه یک رؤیا بود؛ نه از آن رؤیاهای که دست‌نیافتنی باشد.

ادامه از صفحه اول

منافع مشترک تهران-ریاض

او که قبل از آغاز جلسه با لحنی تهدید‌آمیز کار خود را در این نشست آغاز کرده بود، در پایان با بیانی مثبت به پایان برد. از منظر منطق سیاسی این کار زنگنه به این دلیل بود که او آنچه را در پی آن بود، در همان نشست وزرای اوپک به صحت‌بودن می‌تواند گویای چند نکته مهم باشد. اول: با وجود همسویی تهران و مسکو در برخی تحولات سیاسی در منطقه، روسیه در سیاست انرژی با ایران همسو نیست؛ کم‌اینکه در سیاست‌گذاری، تهران و مسکو را می‌توان دو رقیب در بازارهای به‌شدت گامز مورد نیاز اروپا و کشورهای درحال‌توسعه شرق تلقی کرد. زنگنه با درک واقع‌بینانه این موضوع پیش از ترک وین در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه با توجه به موضع‌گیری‌های اخیر روسیه درباره افزایش عرضه نفت درباره این کشور چه احساسی دارید، گفت: «چرا دلخور باشیم؟ باید واقعیت‌ها را درک کنیم. نباید توقع زیادی از کسی داشته باشیم. جمله معروف چرچیل را از یاد نبرید که وقتی از او پرسیدند چطور با روسیه که دشمن استراتژیک ما در جنگ جهانی دوم بود، متحد شدید، پاسخ داد بریتانیا دوست و دشمن دائمی ندارد، فقط نه کشور ملی دائمی دارد. همیشه گفته‌ام که کشور برادر ماست و نه دشمن دائمی ماست. ما برحسب منافعمان باید روابطمان با کشورها را تنظیم کنیم».

اگر همین رویکردی که زنگنه درباره موضوع نفت و موفقیت در اوپک بیان کرد، در سیاست‌ورزی نیز تفسری یافته و درباره همه کشورهای جهان به‌عنوان راهنمای عمل قرار گیرد، می‌تواند منشأ توافق و حلال مشکلاتی باشد که ایران امروز با آن دست‌به‌گیران است. نمی‌خواهم زیاده از حد خوش‌بین باشم؛ ولی در شرایطی که سیاست‌های ترامپ جهان را در هم ریخته و همه متحدان سابق آمریکا را در مقابل او قرار داده، هر اقدامی که مواضع آنان را در موضوع ایران متحد کند، بر منطق عقلانیت استوار نبوده و مخالف مصالح و منافع ملی است. دوم، با وجود رایزنی‌های فشرده روسیه و عربستان در بالاترین سطح پیش از نشست اخیر و گمانه‌زنی‌ها برای موضع مشترک این دو به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان اوپک و غیروپک در دفاع از افزایش بیش از یک میلیون بشکه، این اتفاق نیفتاد. تحلیلگران اقتصاد و بازار انرژی در رو روز گذشته به دلایل این امر پرداخته‌اند. به نظر می‌رسد در کنار نگاه از دریچه تحولات استراتژی‌های نفتی ضروری است از منظر سیاسی نیز به آن پرداخت.

تصمیمات اوپک نیازمند اجماع است. به تعبیر دیگر مخالفت یک عضو از اعضای اوپک مانع از اتخاذ تصمیم خواهد شد. با وجود انتشار اخبار، نظر مشترک روسیه و عربستان و مخالفت و تهدید جدی وزیر نفت کشورمان، ملاقات زنگنه و خالد الفالح در حکم آبی بیود که بر آتش التهابات نشست اخیر ریخته شد. پس از این ملاقات ورق‌ها برگشت و جهان شاهد اجماع بزرگ‌ترین سازمان تأمین‌کننده بخش معتدلباهی از بازار مصرف نفت خام جهان شد. گمانه‌زنی درباره محتوای ملاقات وزرای نفت ایران و عربستان بسیار دشوار است و نظر تحلیلگران بازار انرژی بر این است که دو کشور توانسته‌اند به درک مشترکی از وضعیت بازار و نیازهای خود در موضوع سقف تولید و قیمت دست یابند. یکی از تحلیلگران بازار انرژی روز گذشته در همین ستون «شرق» از هماهنگی ایران و عربستان که در روابط دوجانبه و معادلات منطقه‌ای در سخت‌ترین شرایط رقابتی به سر می‌برند، به‌عنوان رمز موفقیت اجلاس صدهفتادوچهارم یاد کرد و آن را درس بزرگ سیاست‌ها و دیپلماسی درون‌اوپکی به روسیه نامید.

سوم: ایران برای عبور از تونل وحشتی که ترامپ با همکاری اسرائیل برای آن طراحی کرده، نیازمند فضای آرام در منطقه است. آرامش در منطقه علاوه بر کاهش هزینه‌های امنیتی برای کشور، تحركات کشورهایی را که از سر اجبار در جبهه آمریکا و اسرائیل قرار دارند، خنثی خواهد کرد. به نظر می‌رسد ایران و عربستان به‌عنوان دو کشور عمده در منطقه در کنار رقابت سالم گذشته، ایران تجربه موفقیت‌آمیزی را در فضای به‌شدت خصومت‌آمیز روابط تهران و ریاض تجربه کرد. در ه گفته نماینده مقام معظم رهبری مذاکرات درباره مراسم امسال نیز با موفقیت در جریان است و امیدواری برای تکرار تجربه سال گذشته بسیار بالاست. دلیل این امر احتمالا خواست دو کشور برای تفکیک موضوعات و پیداکردن راه‌حل‌ها در همان حوزه براساس منافع طرفینی است که حتی ممکن است با یکدیگر همسویی نداشته باشند. نشست اخیر اوپک و توافق ایران و عربستان برای کسب اجماع، دلیل روشن دیگری بر زمینه‌های مشترک و مدیریت بحران بین دو کشور است. تسری این همکاری با دست کم کاهش رقابت در حوزه‌های سیاسی، امکان‌پذیر و نیازمند اراده سیاسی در تهران و ریاض است.